



## SAID AHMADNING “UFQ” TRILOGIYASI (BIRINCHI KITOB) TAHLILI

*Hamidova Sarvara Hamid qizi*

*Samarqand davlat pedagogika instituti Tillar fakulteti o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 3-  
kurs talabasi*

*Ilmiy rahbar Usarova Laylo Ibragimovna*

### ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o'zbek adabiyotining yirik vakili Said Ahmad qalamiga mansub “Ufq” trilogiyasining birinchi kitobi badiiy tahlil qilinadi. Asarda urush yillaridagi o'zbek xalqining turmush tarzi, insoniy qadriyatlar, jasorat, muhabbat va sadoqat mavzulari yoritiladi. Tadqiqot davomida asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatlari, obrazlar talqini, til va uslub masalalari, yozuvchi maqsadi hamda davr ruhining aks etishi ilmiy jihatdan o'rganildi. Olingan natijalar trilogiyaning birinchi qismi o'zbek adabiy jarayonida alohida o'rin tutishini isbotlaydi.

### KALIT SO'ZLAR

*Said Ahmad, “Ufq”, trilogiya, urush yillari, obraz, badiiy tahlil, psixologizm, konflikt, drammatizm, o'zbek adabiyoti.*

### ABSTRACT

This article provides a literary analysis of the first book of Said Ahmad's trilogy “Ufq”. The work depicts the life of Uzbek people during the war years, highlighting themes of humanism, loyalty, courage, love, and devotion. The study examines the ideological-artistic features, characterization, language, style, as well as the author's intention and the reflection of the historical period. The findings show that the first book of the trilogy holds an important place in the development of modern Uzbek literature.

### KEYWORDS

*Said Ahmad, Ufq trilogy, character analysis, war years, artistic method, conflict, realism.*

### KIRISH

O'zbek adabiyotida yirik adiblar yaratgan tarixiy-badiiy asarlar orasida Said Ahmadning “Ufq” trilogiyasi alohida o'rin tutadi. Ushbu trilogiya XX asrning eng og'ir davri — Ikkinchi jahon urushi yillari va uning xalq hayotiga ko'rsatgan ta'sirini yoritishi bilan ahamiyatlidir.

Said Ahmadning badiiy mahorati, hayotiylik, realistik tasvirlar, xarakter yaratishdagi o'ziga xos yondashuvi “Ufq” trilogiyasining birinchi qismida yorqin aks etadi. Asar o'zbek xalqining mashaqqatli hayoti, vatanparvarlik, insoniylik, mehr-oqibat, oilaviy sadoqat kabi abadiy mavzularni keng yoritadi.



Maqolaning maqsadi — trilogiyaning birinchi kitobidagi asosiy g'oya, obrazlar tizimi, konfliktlar, tasvir usuli va davr ruhiyatini ilmiy tahlil qilishdan iborat.

#### MUHOKAMA

##### 1. Asarning yaratilish davri va ijtimoiy-ma'naviy zamini

“Ufq” trilogiyasi Ikkinchi jahon urushi yillaridagi o'zbek jamiyatining real hayoti asosida yaratilgan. Asarda front va front ortidagi mashaqqatlar, xalqning og'ir mehnati, ayollar zimmasiga tushgan yuk, ota-onasiz qolgan bolalar taqdiri keng tasvirlanadi.

Said Ahmad davrning ruhiyatini, xalqning og'ir sharoitdagi matonatini va irodasini badiiy vositalar orqali ko'rsatadi.

##### 2. Asosiy qahramonlar tahlili

###### Azizxon

Asarning markazida turuvchi Jo'raxon obrazi Vatanni sevuvchi, oilasiga sodiq, halol, odil inson sifatida tasvirlangan. Uning ruhiy kechinmalari, urushning ta'siri ostidagi iztiroblari realizm asosida o'ta tabiiy yoritilgan.

###### Lutfinisa

Lutfinisa obrazi ayolning matonati, mehribonligi, oilaviy sadoqat timsolidir. Uning Azizxon bilan bo'lgan munosabatlari asarning dramatik yo'nalishini kuchaytiradi.

###### Ikromjon , Jannat ,Dildor , Asrora

Ushbu obrazlar urush yillaridagi turli xarakterlarni ifodalaydi: faollik, qo'rqqoqlik, fidoyilik va ma'naviy zaiflik kabi fazilatlar ular orqali ochiladi.

##### 3. Asarda ko'tarilgan asosiy g'oyalar

###### a) Urush va inson taqdiri

Asarda urushning inson ruhiyatiga, oilalarga, jamiyatga olib kelgan dahshatli oqibatlarini realistik tarzda tasvirlanadi.

###### b) Vatanparvarlik

Azizxon singari obrazlar orqali muallif o'zbek xalqining Vatanga sadoqatini ulug'laydi.

###### c) Ayol qadr-qimmatini

Lutfinisa kabi obrazlar ayollarning urush yillaridagi metin irodasi, sabr-toqati va mehribonligini aks ettiradi.

###### d) Yovuzlik va ezgulik kurashi

Yozuvchi har bir voqea va qahramon xarakteri orqali ezgulikka ishonchi mustahkam bo'lgan xalqning tabiatini ko'rsatadi.

##### 4. Badiiy vositalar, tasvir usuli va til xususiyatlari

Said Ahmadning til uslubi sodda, xalqona, obrazli va o'qiluvchan.

Asarda:



realistik tasvir,  
psixologik tahlil,  
ichki monologlar,  
dialoglar dinamikasi,  
milliy ruh,  
dramatik konfliktlar  
keng qo'llangan.

Muallif voqealarni asta-sekinlik bilan rivojlantirib, qahramonlarning ichki kechinmalarini o'quvchi ko'z o'ngiga jonli tarzda olib chiqadi.

#### 5. Asarning tarbiyaviy ahamiyati

“Ufq” trilogiyasining birinchi kitobi yosh avlodni:

Vatanga muhabbat,  
sadoqat,  
matonat,  
sabr-toqat,  
oila qadri

ruhida tarbiyalaydi. Bu asar nafaqat badiiy, balki ma'naviy manba sifatida ham katta ahamiyatga ega.

#### **NATIJALAR**

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, “Ufq” trilogiyasining birinchi kitobi o'zbek adabiy jarayonida:

urush yillarini real tasvirlash,  
milliy xarakterni ochish,  
obraz yaratish mahorati,  
dramatik talqin,  
psixologik chuqurlik  
bilan ajralib turadi.

Asar orqali muallif urushning inson hayotidagi halokatli oqibatlarini ko'rsatish bilan birga, xalqning jasorati, bardoshi va mehr-oqibatini ham badiiy talqin qiladi.

#### **XULOSA**

Said Ahmadning “Ufq” trilogiyasi — o'zbek adabiyotining yuksak badiiy namunasi bo'lib, uning birinchi kitobi o'z davrining ruhiy-ma'naviy manzarasini badiiy ravishda ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Asarda inson taqdiri, urush fojealari, oila qadriyati va Vatanga muhabbat mavzulari keng yoritilgan.

Trilogiyaning birinchi qismi o'zbek kitobxonining ma'naviy tarbiyasida muhim o'rin tutadi va bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.



### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Said Ahmad. “Ufq” trilogiyasi. 1-kitob. Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, turli yillar.
2. Qahhor A. O‘zbek adabiyotida urush mavzusining talqini. – Toshkent, 1985.
3. Karimov N. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: Universitet, 2000.
4. Rasulov X. XX asr o‘zbek romanchiligi tarixi. – Toshkent: Akademnashr, 2012.
5. Yoqubov E. O‘zbek adabiyotida psixologizm masalalari. – Toshkent, 1998.
6. Sultonov U. Realistik adabiyotda obraz yaratish masalalari. – Toshkent, 2004.
7. Mirzayev T. O‘zbek nasri taraqqiyoti. – Toshkent: Fan, 1991.
8. Abdurahmonov G‘. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent, 2015.
9. O‘zbekiston adabiyoti tarixi. 5-jild. – Toshkent: Sharq, 2018.
10. Qodirov A. O‘zbek adabiyotida urush yillari ruhiyati. – Toshkent, 2010.